

BOSHLANG'ICH SINIF O'QUVCHILARIDA RASMLAR ASOSIDA SO'ZLAR HOSIL QILISH

Ishmamatova Zubaydabegim Umid qizi

Sharof Rashidov nomidagi Samarqand Davlat Universiteti

Maktabgacha va boshlang'ich ta'lim fakulteti talabasi

+998915519931

Annatsiya: Ushbu maqolada boshlang'ich sinif o'quvchilarida rasmlar asosida so'zlar hosil qilish, Tez-tez javob berish, Ota-onalar va jamoatchilik bilan hamkorlik, So'zlarni rasmlar asosida yaratishning foydalari haqida ma'lumotlar berildi.

Kalit so'zlar: Boshlang'ich, ona tili, savodxonlik, o'quvchilar, muvaffaqiyat, individual.

Boshlang'ich sinflarda til va savodxonlik darslari juda muhimdir, chunki ular o'quvchilarni o'qish, yozish va gapirishda mohir bo'lish uchun zarur bilim va ko'nikmalar bilan ta'sis etadi. Ushbu sinflarning tashkil etilishi o'quvchilarning sifatli o'qitishni ta'minlash va akademik muvaffaqiyatlarga erishishlari uchun juda muhimdir. Boshlang'ich sinflarda ona tili va savodxonlik darslarini tashkil etishda quyidagilarni e'tiborga olish kerak bo'lgan asosiy qadamlar hisoblanadi.

O'quvchilarning ehtiyojlarini baholash

Boshlang'ich sinflarda ona tili va savodxonlik darslarini tashkil etishdan oldin o'quvchilarning ehtiyojlarini baholash juda muhimdir. Baholashlar o'qituvchilarga individual o'quvchilarning savodxonlik darajasini, shu jumladan o'qish va yozish ko'nikmalarini, so'z boyligini, tushunish darajasini aniqlashga yordam beradi. O'quvchilarning ehtiyojlarini tushunish orqali o'qituvchilar individual o'quvchilarning o'quv uslublari va qobiliyatlarini qondirish uchun samarali dars rejalarini ishlab chiqishlari mumkin.

Samarali dars rejalarini amalga oshirish

Darsni samarali rejalashtirish boshlang'ich sinflarda ona tili va savodxonlik darslarini tashkil etishning tanqidiy jihati hisoblanadi. Dars rejalarini aniq maqsadlarni o'z ichiga olishi kerak va ular alohida o'quvchi ehtiyojlarini qondirish uchun mo'ljallangan bo'lishi kerak. Samarali dars rejalarini til va savodxonlikning turli sohalariga, jumladan, fonemik xabardorlikka, tushunishga, so'z boyligiga, ravonlikka barham berishi kerak. Texnologiya va interaktiv usullardan foydalanish ham o'quvchilarni jalb qilish va motivatsiyaga ega bo'lish uchun dars rejalariga kiritilishi kerak.

Faol o'rganishni rag'batlantirish

Faol o'rganish o'quvchilarning til va savodxonlik ko'nikmalarini shakllantirishi uchun zarurdir. O'qituvchilar o'quvchilarni ovoz chiqarib o'qish, savol berish, sinf materiallari bilan shug'ullanish orqali darsda faol ishtirok etishga undashlari lozim. Talabalar kichik guruhlarda va individual ravishda loyihalar ustida ishlashlari kerak. Faol o'rganishning bu turi hamkorlik, tanqidiy fikrlash, muloqot ko'nikmalari va yuqori darajadagi fikrlash qobiliyatlarini rag'batlantiradi.

Tez-tez javob berish

Fikr-mulohazalar til va savodxonlik darslarida juda muhimdir. O'qituvchilar o'quvchilarning rivojini rag'batlantirish uchun muntazam va aniq fikr-mulohazalar berishlari kerak. Fikr-mulohazalar o'quvchilarga o'zlarining kuchli va qiyinchiliklarini tushunishga va yaxshilash kerak bo'lgan sohalarni aniqlashga yordam beradi.

Ota-onalar va jamoatchilik bilan hamkorlik

Boshlang'ich sinflarda ona tili va savodxonlik darslarini tashkil etishda ota-onalar va jamoatchilik bilan hamkorlik juda muhimdir. O'qituvchilar ota-onalarni axborot materiallarini baham ko'rish va ota-ona-o'qituvchi konferentsiyalarida ishtirok etish orqali farzandining o'quv mashg'ulotida ishtirok etishga undashlari kerak. Maktablar mahalliy kutubxonalarga tashriflar, mehmon ma'ruzalari, madaniy tadbirlar kabi til va savodxonlik darslarini to'ldirish uchun jamoat resurslaridan foydalanishlari kerak.

Rasmlar asosida so'zlarni yaratish boshlang'ich sinf o'quvchilarining so'z boyligi va savodxonlik ko'nikmalarini rivojlantirishning quvnoq va qiziqarli usulidir. Bu, shuningdek, vizual o'rganuvchilar bo'lgan yoki an'anaviy til va savodxonlik ko'rsatmasi bilan mashg'udda bo'lgan talabalar uchun samarali strategiyadir. Ushbu maqolada so'zlarni rasmlar asosida yaratishning foydalari haqida so'z yuritimiz va o'qituvchilarga ushbu yondashuvni o'z sinfxonalarda amalga oshirishlari uchun ba'zi maslahatlar beramiz.

So'zlarni rasmlar asosida yaratishning foydalari

So'zlarni rasmlar asosida yaratish boshlang'ich sinf o'quvchilarida so'z boyligi va savodxonlik ko'nikmalarini shakllantirishning samarali usulidir. Bu o'quvchilarga yangi so'z va tushunchalarni o'rganishga yordam berishning qiziqarli va qiziqarli usuli. Rasmlardan foydalanish o'quvchilarga so'zlarni yodlashga, og'zaki etkazish qiyin bo'lgan abstrakt tushunchalarni tushunishga yordam beradi. Bundan tashqari, rasmlar asosida so'zlarni yaratish o'quvchilarda ijodkorlik va tasavvurni shakllantirishi mumkin, bu tanqidiy fikrlash ko'nikmalarini rivojlantirish uchun zarurdir.

O'qituvchilar uchun maslahatlar

Rasmlar asosida so'z yaratishni boshlang'ich sinf o'quv dasturlariga kiritishning bir nechta usullari mavjud. O'qituvchilar ushbu yondashuvni muvaffaqiyatli amalga oshirish uchun quyidagi maslahatlardan foydalanishlari mumkin:

1. Turli xil rasmlarni taqdim etish. O'qituvchilar o'quvchilarga so'z yaratishda foydalanishlari mumkin bo'lgan turli rasmlarni taqdim etishlari kerak. Rasmlar hayvonlardan, ob'ektlardan, odamlardan yoki manzaralardan bo'lishi mumkin, ular

yoshiga mos va o'quvchilarning qiziqishlari va akademik darajasiga tegishli bo'lishi kerak.

2. Ishtirok etishga ko'maklashish. O'qituvchilar barcha o'quvchilarni faol ishtirok etishga undashlari kerak. Ular o'quvchilarning faol ishtirok etishini ta'minlash uchun guruh ishi yoki qisqa miya bo'roni seanslari kabi turli usullardan foydalanishlari mumkin.

3. Sardobali ko'rsatmadan foydalaning. O'qituvchilar o'quvchilarga so'z boyligi va savodxonlik ko'nikmalarini asta-sekin qurishda yordam berish uchun sardobali ko'rsatmadan foydalanishlari kerak. Sardobali ko'rsatma murakkab tushunchalarni o'quvchilar tushunishi mumkin bo'lgan kichikroq, boshqariladigan qismlarga bo'lib qo'yishdan iborat. O'qituvchilar o'quvchilarni oddiy so'zlar va rasmlar bilan tanishtirishlari va asta-sekin qiyinroq tushunchalarga o'tishlari mumkin.

4. Muvaffaqiyatni nishonlash. O'qituvchilar o'quvchilarning rasmlar asosida so'z yaratishdagi muvaffaqiyatlarini nishonlashlari kerak. Ular o'quvchilarni motivatsiya qilish va ijobiy o'quv muhitini yaratish uchun stikerlar yoki boshqa kichik mukofotlardan foydalanishlari mumkin.

Xulosa

Rasmlar asosida so'zlarni yaratish boshlang'ich sinf o'quvchilarining so'z boyligi va savodxonlik ko'nikmalarini shakllantirishda ko'ngilchan va qiziqarli yondashuvdir. Bu, shuningdek, vizual o'rganuvchilar bo'lgan yoki an'anaviy til va savodxonlik ko'rsatmasi bilan mashg'udlangan o'quvchilarni o'qitishning samarali strategiyasidir. O'qituvchilar o'z o'quv rejalariga rasmlar asosida so'z yaratishni muvaffaqiyatli kiritish uchun turli usul va yondashuvlardan foydalanishlari mumkin. Ushbu yondashuv o'zining ko'plab foydalari bilan o'quvchilarning ijodkorligi va tasavvurini shakllantirish bilan birga so'z boyligi va savodxonlik ko'nikmalarini rivojlantirishga yordam beradi. Boshlang'ich sinflarda ona tili va savodxonlik darslarini tashkil etish o'quvchilarga sifatli bilim berishda juda muhimdir. O'quvchilarning ehtiyojlarini baholash, samarali dars rejalarini taqdim etish, faol o'rganishni rag'batlantirish, muntazam va aniq fikr-mulohazalarni bildirish zarur. Ota-onalar va maktablar o'rtasidagi hamkorlik va jamoat resurslaridan foydalanish o'quvchilarning ko'nikmalarini oshirishga va boyituvchi ta'lim tajribasini berishga yordam beradi. To'g'ri amalga oshirilgan til va savodxonlik darslari o'quvchilarning o'qish, yozish va gapirish bo'yicha malakali bo'lishiga yordam beradi, bu esa o'z navbatida akademik muvaffaqiyatlarga olib keladi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati

1. "O'qish madaniyatini oshirish" ilmiy-amaliy seminari materiallari. 2018
2. Ona tili va o'qish savodxonligi. 1-qism [Matn]: darslik 2-sinf uchun /K. Mavlonova [va boshq.]. -Toshkent: Respublika ta'lim markazi, 2021
3. Boshlang'ich sinf ona tili darslarida axborot texnologiyalaridan foydalanishning ahamiyati. Shukurova H. - O'qituvchi. 2021.